

В. І. Мойсей,
асистент, ЧТЕІ КНТЕУ

ЕКОНОМІЧНІ ЕФЕКТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ

V. Moses,
assistant, CHTEI KNTEU

THE ECONOMIC EFFECTS OF GOVERNMENT REGULATION OF INTERNATIONAL LABOR MIGRATION IN UKRAINE

У статті досліджено економічні ефекти державного регулювання міжнародної трудової міграції в Україні. Визначено, що держава має економічні стимули щодо впливу на міжнародну міграцію в частині підвищення частки міжнародних трудових мігрантів, які матимуть легальний статус. Доведено, що необхідно утворити відповідну систему інститутів: бюро по закордонному працевлаштуванню, регіональні інформаційно-консультаційні центри, запровадити посаду аташе по працевлаштуванню у країнах зі значною кількістю українців, які працюють нелегально (Росія, Польща, Чехія, Португалія та Іспанія), створити фонд соціального захисту трудових мігрантів.

This paper investigates the economic effects of government regulation of international labor migration in Ukraine. Determined that the state has incentive to influence international migration in terms of increasing the share of international migrant workers who have legal status. It is shown that it is necessary to create an adequate system of institutions: Bureau of foreign employment, regional information and counseling centers to establish the position of officer to work in the country with a significant number of Ukrainian citizens working illegally (Russia, Poland, Czech Republic, Portugal and Spain) to create the social protection of migrant workers.

Ключові слова: державне регулювання, міжнародна трудова міграція, економічний ефект, позиціонування країн.

Key words: government regulation, international labor migration, economic impact, positioning countries.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У зв'язку з наростанням глобалізованості всіх сфер міжнародної діяльності, в тому числі й сфери обміну трудовими ресурсами, вплив міжнародної трудової міграції на економічні процеси буде посилюватися. Як свідчить досвід деяких країн світу і, на жаль, також України, нехтування міграційними процесами зумовлює "вимивання" кращих трудових ресурсів, включення країни в систему нелегальної трудової міграції, зниження науково-інтелектуального потенціалу нації. Водночас, досвід інших країн вказує, що правильно побудована міграційна політика дозволяє знизити негативні ефекти міжнародної міграції робочої сили та максимізувати її позитивний вплив на національні економіки. Тому однією з найбільш значимих теоретичних і практичних проблем розвитку економіки України в

XXI столітті є забезпечення ефективної інтеграції трудового потенціалу в процеси міжнародної трудової міграції з максимальним використанням її позитивних ефектів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Актуальні проблеми геополітичного та економічного позиціонування країн у контексті впливу міжнародної міграції досліджувалися Ю. Пахомовим, С. Пирожковим, В. Орешкіним, Т. Ромащенко, С. Гринкевич та іншими фахівцями. Окремі аспекти впливу міжнародної трудової міграції на національні ринки праці країн-донорів та реципієнтів робочої сили знайшли висвітлення в працях Дж. Боріяса (Borjas), С. Брю, К. МакКоннела, Д. Макферсона, П. Стокера, Є. Лібанової, І. Ольшевської, А. Корчевської та інших вчених.

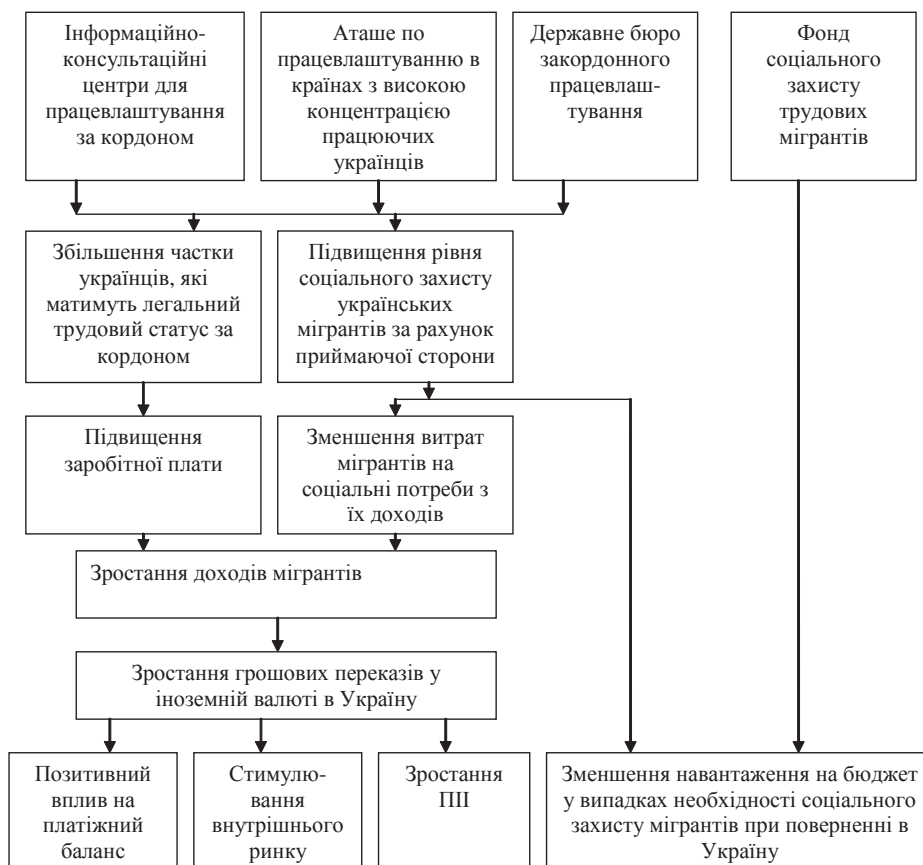

Рис. 1. Сутність економічних ефектів державного регулювання міжнародної трудової міграції в Україні

Джерело: розроблено автором.

Роль мігрантів у забезпеченні економічного зростання країн-імпортерів робочої сили досліджувалася Дж. Тейлором, О. Старком, Г. О. Ровенчак, Г. Глуценко та іними фахівцями.

Необхідність управління зовнішньою міграцією обґрунтовувалася в роботах О.А. Малиновської, А. Гайдуцького, О. Поліщук, С. Метелева, І. Серової та інших фахівців.

Незважаючи на значну кількість наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених, комплекс теоретичних і науково-практичних проблем, пов'язаних із економічними ефектами міжнародної трудової міграції в

країнах-донорах та країнах реципієнтах робочої сили, залишається дослідженим недостатньо.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є дослідження державного регулювання міжнародної трудової міграції в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Окремого дослідження потребує економічна доцільність та обґрунтованість пропонувані заходів у рамках державного регулювання міжнародної

Рис. 2. Величина переказів мігрантів в Україну залежно від питомої ваги легально працевлаштованих міжнародних трудових мігрантів у їх загальній кількості

Джерело: розраховано та побудовано автором.

міграції. Адже, хоча низку заходів уряд країни може забезпечити за рахунок фінансування МОМ та МОП, однак все одно держава буде витратити ресурси — людські та матеріальні на пропонувані заходи. Основні економічні ефекти здійснення пропонуваних заходів у рамках регулювання міжнародної міграції наведені на рис. 1.

Коротко схема отримання додаткових економічних вигід для держави у випадку регулювання міжнародної трудової міграції може бути подана наступним чином. Регіональні інформаційно-консультаційні центри (РІКЦ), а також по працевлаштуванню (АПП) та Державне бюро по закордонному працевлаштуванню (ДБЗП) сприятимуть зростанню частки українських мігрантів, які матимуть легальний трудовий статус. Адже, як уже було вказано вище, проблемою для України є висока тінізація міжнародної трудової міграції, коли частка легальної міграції не перевищує 5—10%. Легалізація трудових мігрантів сприятиме покращанню умов їх праці, а також рівня її оплати та соціального захисту.

Цьому ж безпосередньо сприятиме маркетингова та регулююча діяльність ДБЗП. Підвищення частки мігрантів, які працюватимуть за кордоном легально, зумовить зростання їх доходів (за оцінками, легально працюючи іноземні робітники в результаті вищої заробітної плати та рівня соціального захисту можуть залишати в своєму розпорядженні на 50% більше доходів, ніж нелегальні трудові мігранти) [1]. Тому логічно очікувати зростання грошових переказів мігрантів в Україну. Це позитивно впливатиме на платіжний баланс країни, стимулювання внутрішнього ринку та в меншій мірі на зростання ПІП.

Економічні ефекти державного регулювання міжнародної трудової міграції в Україні є зменшення навантаження на бюджет за рахунок функціонування фонду соціального захисту трудових мігрантів (ФСЗТМ), функціонування якого разом з підвищенням соціального захисту за рахунок приймаючої сторони та поліпшенням умов праці дозволить перенести значну частку витрат на соціальний захист працюючих трудових мігрантів на бюджети приймаючої сторони та самих мігрантів у рамках соціального страхування.

Для коректної оцінки числових значень вищезазначених ефектів існують певні складнощі. Адже величина зазначених ефектів залежить від ефективності функціонування наведених на рис. 1 інститутів, зокрема від кількості мігрантів, які отримують легальний трудовий статус. На рис. 2 наведено залежність величини переказів мігрантів в Україну від зростання питомої ваги легально працевлаштованих міжнародних трудових мігрантів у їх загальній кількості.

При отриманні результатів використано такі вихідні дані: кількість мігрантів, що нелегально працюють за межами України, — 3 млн, сума переказів на одного мігранта — 1,5 тис. дол. США на рік (загальна сума 4,5 млрд на рік); сума переказів легально працевлаштованого мігранта в 2 рази вища — 3 тис. дол. США на рік, загальна кількість мігрантів приймалася постійною. Суттєві економічні ефекти від регулювання міжнародної трудової міграції отримуються у випадку, якщо вдасться легалізувати за рахунок функціонування пропонуваних інституцій 10—20% всіх українців, які працюють за кордоном. Однак існують і додаткові ефекти, які також вказують на необхідність посилення регулюючої ролі держави в міжнародній трудовій міграції. Насамперед — це обов'язок держави дбати про своїх громадян, де б вони не перебували — в Україні чи за кордоном. Додатково також потрібно зазначити, що легальний статус українських міжнародних трудових мігрантів підвищить частоту їх поїздок в Україну, що підвищить частоту комунікацій між ними та родичами, що позитивно впливатиме на інтегрованість українського су-

спільства в глобальній інформаційній та культурній просторі [2; 3].

ВИСНОВОК

Диспозиція України в міжнародній трудовій міграції характеризується суттєвою включеністю її в систему потоків робочої сили, насамперед як донора. Хоча статистичні дані міжнародних організацій вказують на наявність в Україні значної кількості осіб, що народилися за її межами, однак така ситуація зумовлена історичною специфікою (перебуванням тривалий час у складі СРСР), а не власне трудовими мотивами. Характерною особливістю міжнародної трудової еміграції з України є те, що в сегменті висококваліфікованої робочої сили міграція має переважно постійний характер. Це означає безповоротну втрату країною інтелектуального потенціалу. Однак заходи по нейтралізації такої тенденції мають полягати у загальній макроекономічній та соціальній політиці, зокрема в зростанні оплати праці кваліфікованих працівників та спеціалістів. Особливістю міграції з України низько кваліфікованих працівників є її майже повна тінізація, що суттєво знижує доходи та соціальний захист українців, які працюють нелегально переважно в Росії, Польщі, Чехії, Португалії та Іспанії. Держава має економічні стимули впливу на міжнародну міграцію в частині підвищення частки міжнародних трудових мігрантів, які матимуть легальний статус. Для цього потрібно утворити відповідну систему інститутів: бюро по закордонному працевлаштуванню, регіональні інформаційно-консультаційні центри, запровадити посаду атакше по працевлаштуванню у країнах зі значною кількістю українців, які працюють нелегально (Росія, Польща, Чехія, Португалія та Іспанія), створити фонд соціального захисту трудових мігрантів. При ефективно налагодженій роботі зазначених організацій можна очікувати додаткового зростання переказів мігрантів на величину до 1,3 млрд дол. США (у тому числі ПІП — до 175 млн дол. США) та зменшення бюджетних витрат на соціальний захист міжнародних нелегальних трудових мігрантів, які при настанні непрацездатності повертаються в Україну.

Література:

1. World Migration Report 2010 [Електронний ресурс]. — International Organization for Migration. — 2011. — Режим доступу: http://publications.iom.int/bookstore/free/WMR_2010_ENGLISH.pdf
2. Дженкова В.І. Внутрішні та зовнішні виміри регулювання міграційних процесів/В.І. Дженкова, Л.М. Левченко, І.Є. Реліна // Економічний простір. — 2009. — № 24. — С. 23—30.
3. Малиновська О.А. Мігранти, міграція та Українська держава: аналіз управління зовнішніми міграціями / О.А. Малиновська; Національна академія держ. управління при Президентові України. — К.: Видавництво НАДУ, 2004. — 235 с.

References:

1. World Migration Report 2010 [Elektronni resurs]. — International Organization for Migration. — 2011. — Rezhim dostupu: http://publications.iom.int/bookstore/free/WMR_2010_ENGLISH.pdf
2. Dzhenkova V.I. Vnutrishni ta zovnishni vimiri reguluvannya migraciinix procesiv/V.I. Dzhenkova, L.M. Levchenko, I.E. Relina // Ekonomichnii prostir. — 2009. — № 24. — S. 23—30.
3. Malinovs'ka O.A. Migranti, migraciya ta Ukrain's'ka derzhava: analiz upravlinnya zovnishnimi migracijami / O.A. Malinovs'ka; Nacional'na akademiya derzh. upravlinnya pri Prezidentovi Ukraini. — K.: Vidavnicтво NADU, 2004. — 235 s.

Стаття надійшла до редакції 17.04.2013 р.